

Lendavad ja mittelendavad hiired

- *Vaadates Eesti imetajate nimestiku jääb silma väga suurel hulgal hiiri - hiired, nahkhiired, karihiired, kõigi hulgas mitmeid liike. Töötoas räägime sellest, kes nende hulka kuuluvad ning sellest, kui lähedalt või kaugel erinevad hiired teineteisega seotud on.*

Keskkonnahariduse konverents 2020 - Oliver Kalda

Sissejuhatus

Hiir -> väike, saleda keha ja pika sabaga näriline. Väike, suur hiir. Hall, valge hiir. Hiir krõbistab, piiksub. Hiired rikuvad ja hävitavad toiduaineid. Nagu hiir lõksus. Laps oli nurgas vait kui hiir. Hiilib vaikselt, tasa kui hiir. Kui kassi kodus pole, on hiirtel pidu.

▷ Liitsõnad: juttuselg|hiir, kaelus|hiir, kodu|hiir, maja|hiir, mets|hiir, pisihiir.

2. «liitsõna järelosana» esineb väikeste hiirt (1. täh.) meenutavate loomade nimetustes

Eesti õigekeelsus-
sõnaraamat

ÕS 2018

KIRJAKEELE NORMI ALUS

KIRJAKEELE SÕNARAAMAT, mis hõlmab eelkõige kirja-
keele kui üldrahvalikult kasutatava ja ühtseima keelekuju sõna-
vara. TÄNAPÄEVA KEELE SÕNARAAMAT, mis hõlmab
keelt, mida me praegu räägime ja kirjutame, XXI sajandi alguse
keelt. SUUNAV JA SOOVITAV SÕNARAAMAT, mille auto-
rid mitte ainult ei kirjelda keelendeid, vaid ka hindavad: mis on
hea ja mis halb keel.

EESTI KEELE INSTITUUT

Imetajad

- Esimesed tänapäeva imetajatega sarnased loomad tekkisid üle 250 miljoni aasta tagasi Triiase ajastul
- Enamik tänapäevaseid imetajate eellasi tekkis 56-34 miljonit aastat tagasi
- Tänapäeval:
 - Keha katab karv
 - Hambad on diferentseerunud
 - Toidavad järglaseid piimaga

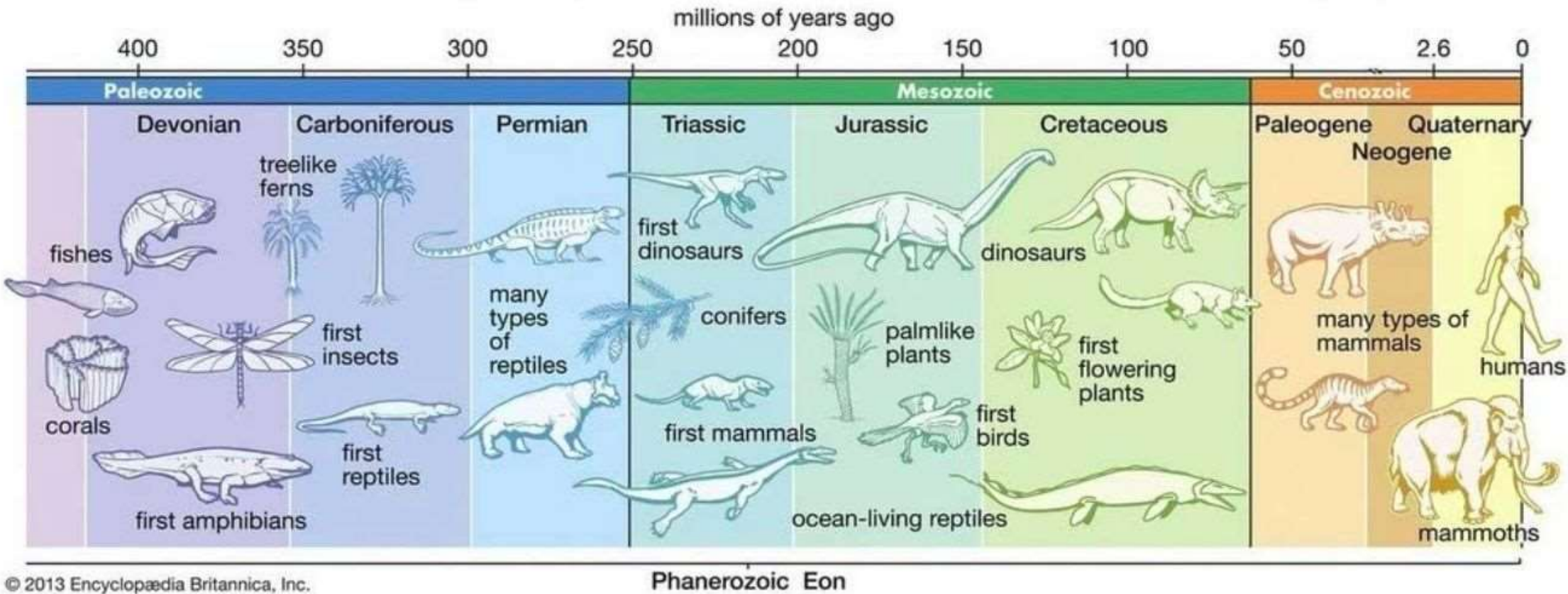

Brasilitherium
Triiase kesk- kuni lõpuperioodil elanud
imetajate ja Cynodontide vaheline vorm

Kaal ~20 g, keha pikkus ~12 cm

[Smokeybjb](#) - WikimediaCommons

Imetajad

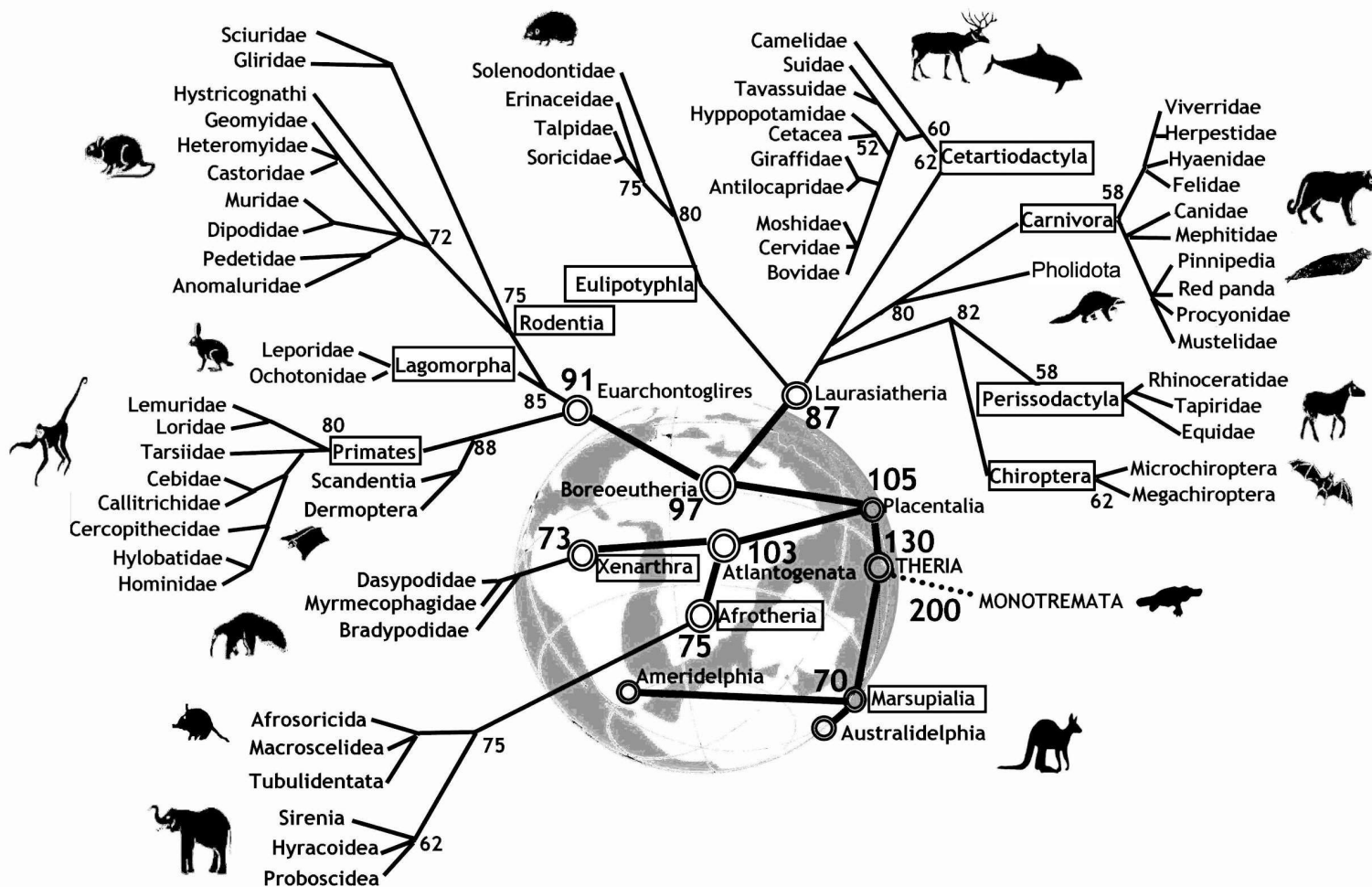

Imetajad

Tänapäeval eristatakse üle 5400 imetaja liigi

Jaotatakse 28 (27?) seltsi (süsteeme on mitmeid)

MAMMALIA

Eestis esindatud seltsid

Närilised (*Rodentia*) - 23 liiki

Jäneselised (*Lagomorpha*) - 2 liiki

Putuktoidulised (*Eulipotyphla*) - 9 liiki

Käsiivalised (*Chiroptera*) - 12 liiki

Kiskjalised (*Carnivora*) - 18 liiki

Sõralised (*Artiodactyla*) - 4 (6) liiki

Vaalalised (*Cetacea*) - 3 liiki kohatud

[Bobisbob](#) - WikimediaCommons

Eestis esindatud seltsid

Närilised (*Rodentia*) - 23 liiki

Jäneselised (*Lagomorpha*) - 2 liiki

Putuktoidulised (*Eulipotyphla*) - 9 liiki

Käsiivalised (*Chiroptera*) - 12 liiki

Kiskjalised (*Carnivora*) - 18 liiki

Sõralised (*Artiodactyla*) - 4 (6) liiki

Vaalalised (*Cetacea*) - 3 liiki

[JJ Harrison](#) - WikimediaCommons

Eestis esindatud seltsid

Närilised (*Rodentia*) - 23 liiki

Jäneselised (*Lagomorpha*) - 2 liiki

Putuktoidulised (*Eulipotyphla*) - 9 liiki

Käsiivalised (*Chiroptera*) - 12 liiki

Kiskjalised (*Carnivora*) - 18 liiki

Sõralised (*Artiodactyla*) - 4 (6) liiki

Vaalalised (*Cetacea*) - 3 liiki

[The Explainer](#) - WikimediaCommons

Eestis esindatud seltsid

Närilised (*Rodentia*) - 23 liiki

Jäneselised (*Lagomorpha*) - 2 liiki

Putuktoidulised (*Eulipotyphla*) - 9 liiki

Käsiivalised (*Chiroptera*) - 12 liiki

Kiskjalised (*Carnivora*) - 18 liiki

Söralised (*Artiodactyla*) - 4 (6) liiki

Vaalalised (*Cetacea*) - 3 liiki

[MathKnight](#) - WikimediaCommons

Eestis esindatud seltsid

Närilised (*Rodentia*) - 23 liiki

Jäneselised (*Lagomorpha*) - 2 liiki

Putuktoidulised (*Eulipotyphla*) - 9 liiki

Käsiivalised (*Chiroptera*) - 12 liiki

Kiskjalised (*Carnivora*) - 18 liiki

Söralised (*Artiodactyla*) - 4 (6) liiki

Vaalalised (*Cetacea*) - 3 liiki

Eestis esindatud seltsid

Närilised (*Rodentia*) - 23 liiki

Jäneselised (*Lagomorpha*) - 2 liiki

Putuktoidulised (*Eulipotyphla*) - 9 liiki

Käsiivalised (*Chiroptera*) - 12 liiki

Kiskjalised (*Carnivora*) - 18 liiki

Sõralised (*Artiodactyla*) - 4 (6) liiki

Vaalalised (*Cetacea*) - 3 liiki

[LittleJerry](#) - WikimediaCommons

Eestis esindatud seltsid

Närilised (*Rodentia*) - 23 liiki

Jäneselised (*Lagomorpha*) - 2 liiki

Putuktoidulised (*Eulipotyphla*) - 9 liiki

Käsiivalised (*Chiroptera*) - 12 liiki

Kiskjalised (*Carnivora*) - 18 liiki

Söralised (*Artiodactyla*) - 4 (6) liiki

Vaalalised (*Cetacea*) - 3 liiki

[LittleJerry](#) - WikimediaCommons

“Hiired”

Närilised (*Rodentia*)

Putuktoidulised (*Eulipotyphla*)

Käsiivalised (*Chiroptera*)

- Närilised - 11 liiki, kes on nime poolest hiired
 - Neist osad sugukonnas hiirlased
- Putuktoidulised- 4 liiki, kes on nime poolest hiired
 - Kõik sugukonnas karihiirlased
- Käsiivalised - 5 liiki, kes on nime poolest hiired
 - Kõik sugukonnas nahkhiirlased

Selts närilised

Kõige liigirikkam imetajate selts - teada ca 2300 liiki ja 33 sugukonda

Ennekõike tulevad silme ette väikesed hiired, kuid leidub ka üsna suuri liike

Erilised hambad, mis kasvavad kogu aja ja vajavad seega kulutamist

Enamus valdavalt taimtoidulised

Selts närilised

Eestis on kindlaks tehtud 23 liiki närilisi, kes jagunevad kuude sugukonda

Seostuvad ennekõike hiirtega, aga lisaks hiirenimelistele hulk muid hästi tuntud liike:

- oravlased (2 liiki)
- unilased (2 liiki)
- kobraslased (1 liik)
- hüpiklased (1 liik)
- hamsterlased (9 liiki)
- hiirlased (7 liiki)

Selts närilised (*Rodentia*)

Sugukond oravlaste (*Sciuridae*)

Orav (*Sciurus vulgaris*)

Lendorav (*Pteromys volans*)

Sugukond unilaste (*Gliridae*)

Lagrits (*Eliomys quercinus*)

Pähklinäpp (*Muscardinus avellanarius*)

Sugukond kobraslaste (*Castoridae*)

Harilik kobras (*Castor fiber*)

Sugukond hüpliklaste (*Dipodidae*)

Kasetriibik (*Sicista betulina*)

Sugukond hamsterlaste (*Cricetidae*)

Niidu-uruhiir (*Microtus agrestis*)

Pöld-uruhiir (*Microtus arvalis*)

Kuhja-uruhiir (*Microtus levis*)

Vösa-uruhiir (*Microtus subterraneus*)

Soo-uruhiir (*Microtus oeconomus*)

Leethiir (*Myodes glareolus*)

Mügri (*Arvicola amphibius*)

Ondatra (*Ondatra zibethicus*)

Sugukond hiirlaste (*Muridae*)

Pisihiiir (*Micromys minutus*)

Kaelushiir (*Apodemus flavicollis*)

Väike-metshiir (*Apodemus uralensis*)

Juttsehg-hiir (*Apodemus agrarius*)

Kodushiir (*Mus musculus*)

Rändrott (*Rattus norvegicus*)

Kodurott (*Rattus rattus*)

Tänapäevaks on nimistusse lisandunud ka metslemming (*Myopus schisticolor*)

Selts putuktoidulised

Algelise kehaehitusega imetajate selts, kuhu kuulub ca 450 liiki mis jagatakse 4 sugukonda

Ninamiku eesosa moodustab suhteliselt pika ja liikuva kärsa

Lõikehambad on teravatipulised ja neid on ülemises ja alumises lõuas enam kui kaks

Toituvad peamiselt selgrootutest

[The Explainer](#)

Selts putuktoidulised

Eestis on kindlaks tehtud 9 liiki

Neist 2 vesimutt ja väike-vesimutt on poolveelise eluviisiga

- siillased (2 liiki)
- karihiirlased (6 liiki)
- mutlased (1 liik)

Vesimutt - *Neomys fodiens*

<https://www.mammal.org.uk/>

Karihiirlased

Eestis on kindlaks tehtud 6 liiki karihiirlasi

Neist 2 vesimutt ja väike-vesimutt on poolveelise eluviisiga

Neile on iseloomulik piklik pea, terava otsaga liikuv kärss ja väikesed silmad

Kiire ainevahetuse tõttu vajavad pidevalt toitu ning söövad ööpäevas kehakaalust mitu korda suurem koguse

Väike-karihiir (*Sorex minutus*)

Mets-karihiir (*Sorex araneus*)

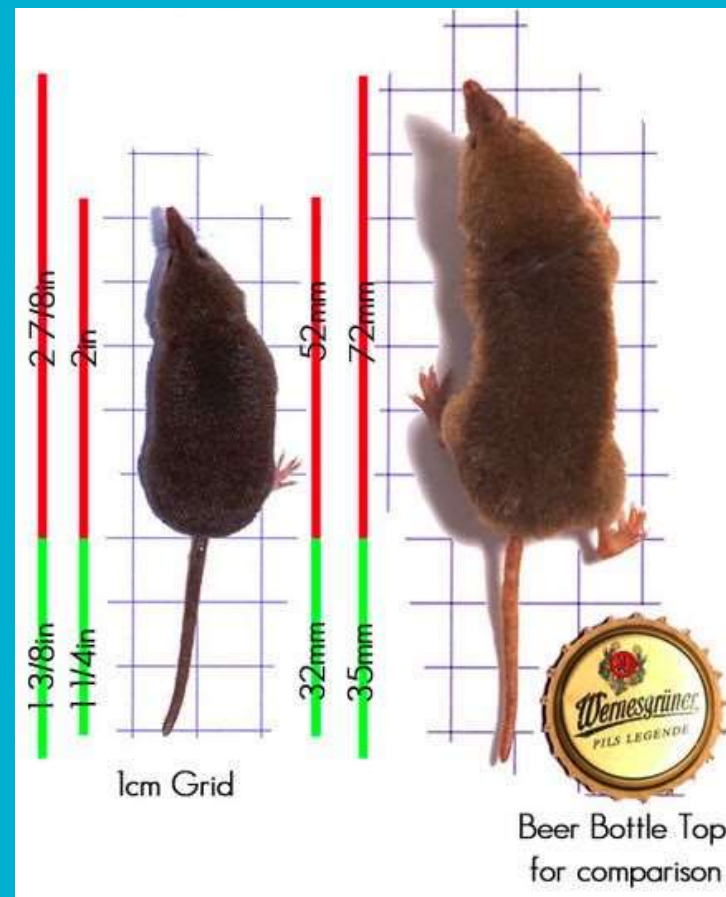
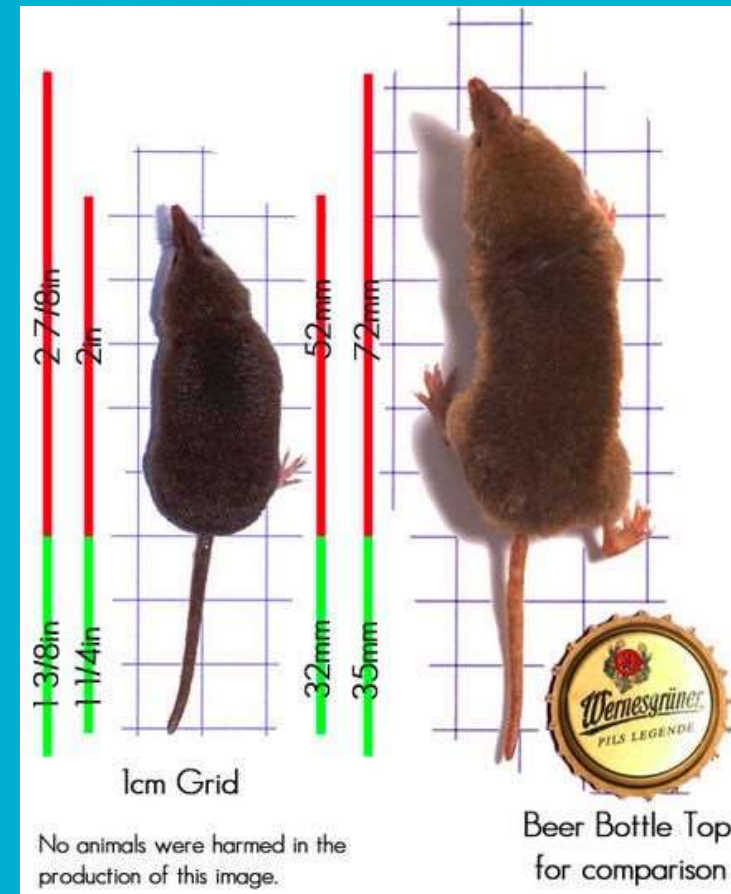

Foto: Paul Adams

Selts putuktoidulised (<i>Eulipotyphla</i>)
Sugukond siillased (<i>Erinaceidae</i>)
Siil (<i>Erinaceus europaeus</i>)
Kaelussiil (<i>Erinaceus roumanicus</i>)
Sugukond karihiirlased (<i>Soricidae</i>)
<u>Mets-karihiir (<i>Sorex araneus</i>)</u>
<u>Väike-karihiir (<i>Sorex minutus</i>)</u>
<u>Laane-karihiir (<i>Sorex caecutiens</i>)</u>
<u>Kääbus-karihiir (<i>Sorex minutissimus</i>)</u>
Vesimutt (<i>Neomys fodiens</i>)
Sugukond mutlased (<i>Talpidae</i>)
Mutt (<i>Talpa europaea</i>)

Tänapäevaks on nimistusse lisandunud ka väike-vesimutt (*Neomys anomalus*)

Käsitiivalised e. nahkhiired

Maailmas on teada üle 1400 käsitiivaliste liigi

See kuulub 20% imetajaliikidest käsitiivaliset hulka

Nahkhiired on ainsad päriselt lendavad imetajad

Nahkhiired asustavad pea kõiki mandreid. Neid ei leidu vaid arktilistel aladel

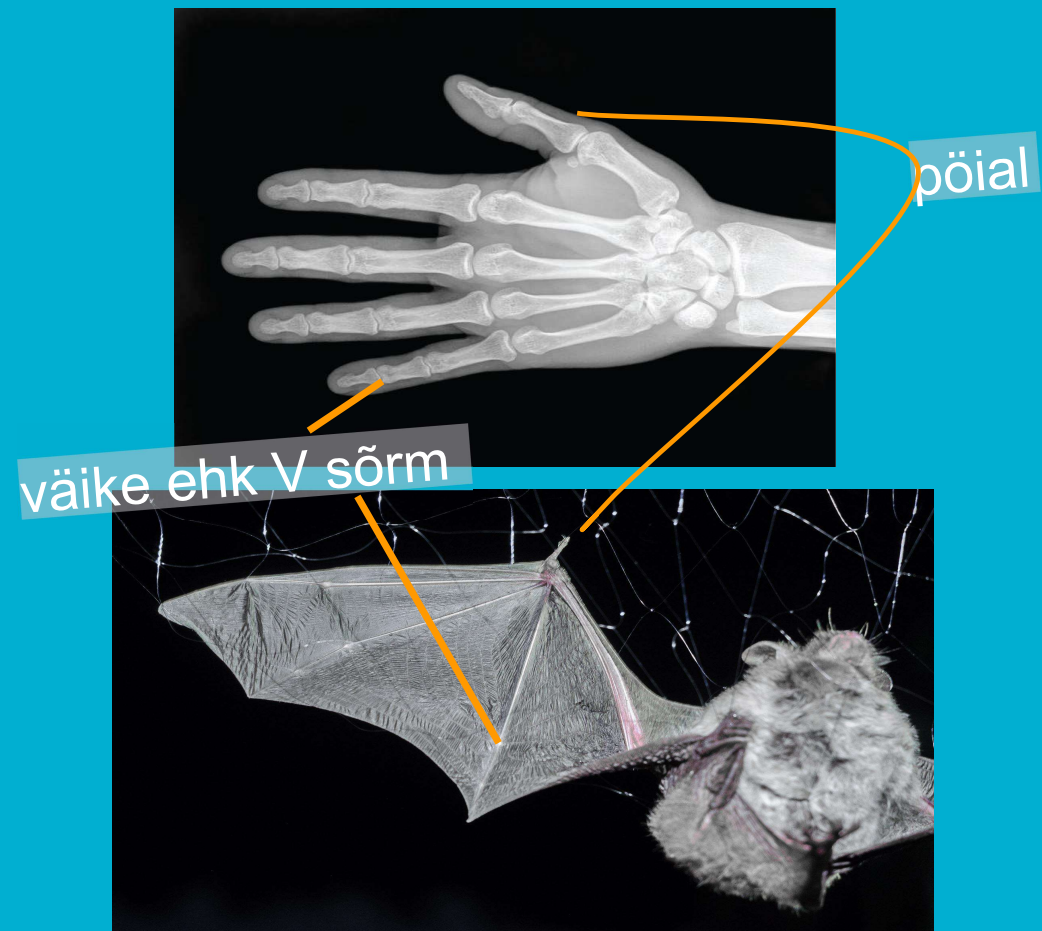

Käsiivallised e. nahkhiired

Eestis on kindlaks tehtud 12 nahkhiireliiki

Neile on iseloomulik tiibadeks arenenud esijäsemed

Kõik meie liigid toituvad putukates, kasutades nende püüdmiseks ultrahelikajalokatsiooni

Selts käsitiivalised (*Chiroptera*)

Sugukond nahkhiirlased (*Vespertilionidae*)

Põhja-nahkhiir (*Eptesicus nilssonii*)

Pruun-suurkõrv (*Plecotus auritus*)

Veelendlane (*Myotis daubentonii*)

Tiigilendlane (*Myotis dasycneme*)

Tõmmulendlane (*Myotis brandtii*)

Habelendlane (*Myotis mystacinus*)

Nattereri lendlane (*Myotis nattereri*)

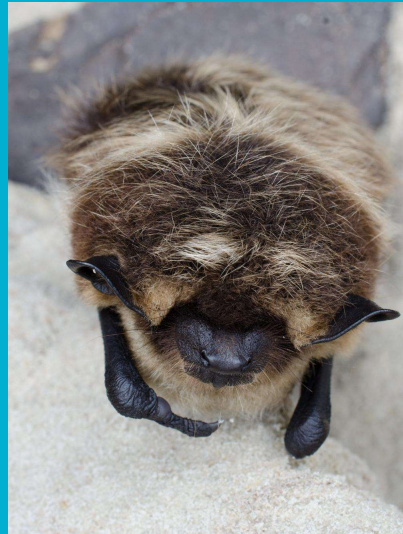
Hõbe-nahkhiir (*Vespertilio murinus*)

Suurvidevlane (*Nyctalus noctula*)

Pargi-nahkhiir (*Pipistrellus nathusii*)

Kääbus-nahkhiir (*Pipistrellus pipistrellus*)

Pügmee-nahkhiir (*Pipistrellus pygmaeus*)

Põhja-nahkhiir

Pruun-suurkõrv

Suurvidevlane

Tõmmu- ja habelendlane

Tiigilendlane

Pargi-nahkhiir

Hoiame mitmekesisust!